

BOOK REVIEW บทวิจารณ์หนังสือ

Thanakit Jaisuda^{1*}

ธนกฤต ใจสุตา^{1*}

Lam, L. (2020). *Mastering Contemporary Jewelry Design: Inspiration, Process, and Finding Your Voice*. Atglen: Schiffer Publishing. (175 pages)

ในโลกของการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัย เครื่องประดับมิได้ดำรงอยู่เพียงในฐานะวัตถุแห่งความงามหรือสัญลักษณ์ของสถานะทางสังคมอีกต่อไป หากแต่กลายเป็น “สื่อ” ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดตัวตน ความคิด ประสบการณ์ และท่าทีของผู้สร้างสรรค์ต่อโลกอย่างลึกซึ้ง หนังสือ *Mastering Contemporary Jewelry Design: Inspiration, Process, and Finding Your Voice* ของ Loretta Lam จึงนับเป็นอีกหนึ่งผลงานที่พยายามเปิดพื้นที่เชิงความรู้ให้กับนักออกแบบ ศิลปิน และนักศึกษา ด้วยการตั้งคำถามต่อสาระสำคัญของการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยว่า แท้จริงแล้ว “การออกแบบ” มิใช่เพียงการเลือกใช้วัสดุและ

¹ Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, Thailand

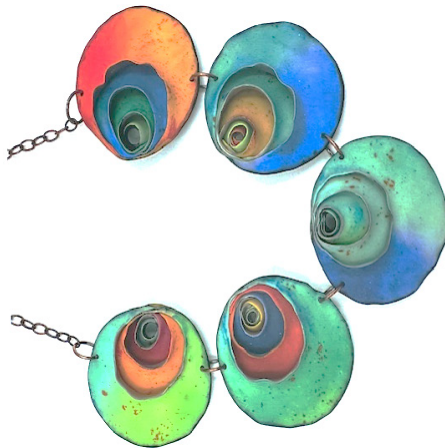
¹ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* Reviewer email: thanakit@g.swu.ac.th

เทคนิคให้เหมาะสมเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการแสวงหา “เสียง” หรืออัตลักษณ์เฉพาะของตนเองในฐานะผู้สร้างสรรค์งาน

ตลอดทั้งเล่ม Lam พยายามสื่อสารให้เห็นว่าเครื่องประดับร่วมสมัยไม่อาจถูกนิยามด้วยรูปแบบ วัสดุ หรือมูลค่าทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว หากแต่ควรถูกทำความเข้าใจในฐานะวัตถุเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างร่างกาย จิตใจ อัตลักษณ์ และสังคมเข้าไว้ด้วยกัน การเปลี่ยนผ่านเช่นนี้สะท้อนทิศทางของศิลปะร่วมสมัยที่หันเหออกจากความงามเชิงประดับตกแต่งไปสู่การสื่อสารเชิงนามธรรม เครื่องประดับมิเพียงทำหน้าที่เติมเต็มความงามให้กับร่างกาย แต่กลายเป็นพื้นที่ของการตั้งคำถาม การแสดงออก และการต่อรองทางความหมาย

หนังสือเล่มนี้ Lam เริ่มต้นจากการวางรากฐานด้านองค์ประกอบศิลป์และหลักการออกแบบ ซึ่งโดยทั่วไปมักถูกมองว่าเป็นความรู้เชิงพื้นฐานที่เรียนรู้กันในระดับต้น ทว่าสำหรับหนังสือเล่มนี้ องค์ประกอบดังกล่าวกลับถูกยกระดับให้เป็น “ภาษา” แห่งการสื่อสาร กล่าวคือ เส้น สี รูปทรง จังหวะ น้ำหนัก และผิวสัมผัส มิเพียงเป็นกลไกทางสายตา หากแต่เป็นสัญลักษณ์เชิงความรู้สึกและความหมาย การเลือกใช้เส้นโค้งหรือเส้นตรง การเน้นพื้นผิวหยาบหรือเรียบ ตลอดจนการจัดวางมวลรูปทรงที่สมดุลหรือไม่สมดุล ล้วนมีบทบาทในการกำหนดอารมณ์และท่าทีของงานต่อผู้สวมใส่และผู้รับสาร แนวคิดเช่นนี้ทำให้การออกแบบเครื่องประดับถูกมองในฐานะกระบวนการสื่อสารไม่ต่างจากภาษาเขียนหรือภาษาพูด เพียงแต่เป็นภาษาที่แสดงออกผ่านสสารและรูปทรง

ภาพที่ 1 สร้อย “Blue Splash” ออกแบบโดย Anarina Anar นำเสนอการออกแบบร่วมสมัยด้วยหลักองค์ประกอบศิลป์ ด้านสี หนึ่งในตัวอย่างที่ใช้ประกอบในหนังสือ Mastering Contemporary Jewelry Design: Inspiration, Process, and Finding Your Voice (Lam, 2020, p. 56)

ในขณะที่เรื่องของแรงบันดาลใจถูกอธิบายผ่านมิติที่กว้างไกลกว่าธรรมชาติหรือรูปแบบศิลปะที่มองเห็นได้โดยตรง Lam เน้นย้ำว่า แรงบันดาลใจสามารถแยกแยะจากประสบการณ์ส่วนตัว ความทรงจำ ความรู้สึกภายในจิตใจ ความสูญเสีย ความสุข ความกลัว หรือแม้กระทั่งความขัดแย้งภายในตนเอง เมื่อแรงบันดาลใจทำความเข้าใจเช่นนี้ เครื่องประดับจึงมีเพียงเป็นวัตถุแห่งการประดับ หากแต่เป็นพื้นที่ของการถ่ายทอดภาวะนามธรรมภายในออกสู่รูปธรรมภายนอก การออกแบบจึงกลายเป็นกระบวนการแปลความรู้สึกและความคิดให้กลายเป็นรูปทรงที่จับต้องได้

ด้านกระบวนการทำงาน หนังสือปฏิเสศแนวคิดเรื่อง “สูตรสำเร็จ” อย่างชัดเจน โดย Lam เสนอการออกแบบในฐานะกระบวนการที่หมุนวนซ้ำไปมา ระหว่างการคิด การลงมือทำ การประเมิน การวิพากษ์ และการปรับแก้อย่างไม่รู้จบ ความผิดพลาดจึงไม่ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และการเติบโตทางความคิด นักออกแบบถูกกระตุ้นให้กล้าทดลอง กล้าตั้งคำถามกับแนวทางเดิม และกล้ายอมรับความไม่สมบูรณ์ในฐานะพลังแห่งการพัฒนา แนวคิดเช่นนี้สอดคล้องกับการเรียนการสอนแบบสตูดิโอในสถาบันศิลปะร่วมสมัย ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการสะท้อนตนเองอย่างต่อเนื่อง

หัวใจสำคัญที่สุดของหนังสือเล่มนี้คือ แนวคิดเรื่อง “การค้นหาเสียงของตนเอง” ซึ่ง Lam ยกให้เป็นแก่นสารของการเป็นนักออกแบบร่วมสมัย “เสียง” ในที่นี้มีได้หมายถึงสไตล์ทางรูปแบบที่ผิวเผิน หากแต่หมายถึงอัตลักษณ์เชิงความคิด ทักษะคติ และจุดยืนต่อโลก การค้นหาเสียงจึงเป็นกระบวนการภายในที่ต้องอาศัยระยะเวลา การสังเกตตนเอง การตั้งคำถามต่อคุณค่าและความเชื่อ รวมถึงการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสังคมรอบข้าง งานออกแบบที่มี “เสียง” ของตนเองจึงมีใช้งานที่สวยงามเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นงานที่สามารถสื่อสารจุดยืนบางประการต่อโลกได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 2 เข็มกลัด “Crested Hornbill Saxophone” ออกแบบโดย Lisa and Scott Cylinder หนึ่งในตัวอย่างที่ใช้ประกอบในหนังสือ *Mastering Contemporary Jewelry Design: Inspiration, Process, and Finding Your Voice* สะท้อนแนวคิด “finding your voice” อย่างเด่นชัด เนื่องจากเครื่องประดับไม่ได้มุ่งตอบโจทยความงามเชิงตลาด หากแต่แสดงตัวตนเชิงศิลปะและจุดยืนด้านความคิดของผู้สร้างอย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ Lam ที่มองว่าอัตลักษณ์คือหัวใจของการออกแบบร่วมสมัย (Lam, 2020, p. 146)

ในแง่มิตินด้านมิติของวัสดุและเทคนิค หนังสือแสดงออกถึงความเปิดกว้างต่อการใช้วัสดุทั้งแบบดั้งเดิม และวัสดุร่วมสมัย โลหะและอัญมณีมีวัสดุที่มีเอกลักษณ์เหนือวัสดุอื่นอีกต่อไป วัสดุอย่างพลาสติก ไม้ กระดาษ พอลิเมอร์ หรือสีย้อม สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อแห่งความหมายได้ไม่แตกต่างกัน หากผู้สร้างสามารถสร้าง บริบทและการตีความที่เหมาะสม แนวคิดนี้สะท้อนการเคลื่อนไหวสำคัญของเครื่องประดับร่วมสมัยที่ลดทอน คุณค่าทางเศรษฐกิจของวัสดุ และหันไปเน้นคุณค่าทางแนวคิดและการสื่อสารแทน วัสดุจึงถูกมองมิใช่เพียง วัตถุเชิงกายภาพ หากแต่เป็น “ภาษาชุดหนึ่ง” ที่นักออกแบบเลือกใช้เพื่อเล่าเรื่องของตนเอง

จุดแข็งที่โดดเด่นของหนังสืออยู่ที่การผสมระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติอย่างแนบแน่น ผู้อ่านมิเพียง รับแนวคิดเชิงนามธรรม หากยังสามารถมองเห็นตัวอย่างการนำแนวคิดเหล่านั้นไปใช้จริงผ่านผลงานของ นักออกแบบร่วมสมัยจากหลากหลายประเทศ ภาพประกอบจำนวนมากในเล่มจึงมิเพียงทำหน้าที่เป็นส่วนเสริม เพื่อความสวยงาม หากแต่เป็นหลักฐานทางทัศนศิลป์ที่ช่วยยืนยันว่าการออกแบบเชิงแนวคิดสามารถแปร สภาพเป็นผลงานที่มีพลังการสื่อสารได้จริง จุดนี้ทำให้หนังสือมีคุณค่าอย่างยิ่งในฐานะสื่อกลางระหว่างโลก ของทฤษฎีและโลกของการปฏิบัติ

เมื่อมองในเชิงวิชาการ หนังสือเล่มนี้มีศักยภาพสูงในการใช้เป็นตำราพื้นฐานสำหรับการเรียนการสอน ด้านการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัย โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เนื้อหาครอบคลุมทั้งมิติขององค์ ประกอบศิลป์ กระบวนการออกแบบ การคิดเชิงแนวคิด และการพัฒนาตัวตนของนักออกแบบ สอดคล้อง กับเป้าหมายของการศึกษาศิลปะในยุคปัจจุบันที่มุ่งผลิตบัณฑิต ซึ่ง “คิดเป็น ทำเป็น และมีอัตลักษณ์” มากกว่า การเป็นเพียงแรงงานเชิงทักษะ

อย่างไรก็ตาม หนังสือก็มีข้อจำกัด 2 ประการที่ควรถูกกล่าวถึงในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ ประการแรก มุมมองส่วนใหญ่ยังคงยึดโยงกับบริบทของโลกตะวันตก ทั้งในด้านระบบการศึกษา ศิลปะร่วมสมัย และเครือข่าย นักออกแบบ ทำให้เสียงของภูมิภาคอื่น โดยเฉพาะเอเชีย แอฟริกา หรือโลกกำลังพัฒนา ปรากฏอยู่ใน สัดส่วนที่ค่อนข้างจำกัด ประการที่สอง หนังสือให้ความสำคัญกับมิติของการสร้างสรรค์เชิงปัจเจกเป็นหลัก ขณะที่บริบทเชิงอุตสาหกรรม เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และกลไกตลาดกลับได้รับการกล่าวถึงค่อนข้างน้อย สำหรับ ผู้อ่านที่สนใจการเชื่อมโยงงานออกแบบเข้ากับภาคการผลิตและการค้า อาจต้องอาศัยแหล่งความรู้อื่นประกอบ เพิ่มเติม

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาหนังสือเล่มนี้ในบริบทของการออกแบบเครื่องประดับในสังคมไทย เห็นได้ ว่าแนวคิดเรื่อง “การค้นหาเสียงของตนเอง” มีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับความพยายามของนักออกแบบ ไทยในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมสมัยบนฐานทุนทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นการตีความลวดลายพื้นถิ่น ความเชื่อ จิตวิญญาณ หรือการใช้วัสดุท้องถิ่น หนังสือสามารถทำหน้าที่เป็นกรอบแนวคิดสากลที่ช่วยให้นักออกแบบ ไทยมองการทำงานของตนเองในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสามารถต่อรองอัตลักษณ์ของตนเองในเวทีสากลได้ อย่างมีหลักคิด

ท้ายที่สุดแล้ว Mastering Contemporary Jewelry Design: Inspiration, Process, and Finding Your Voice มิใช่เป็นคู่มือการออกแบบเครื่องประดับ หากแต่เป็นงานที่ชวนให้ผู้อ่านทบทวนบทบาทของการออกแบบในฐานะกระบวนการทางความคิด การเรียนรู้ และการค้นหาตัวตน หนังสือเน้นย้ำว่าเครื่องประดับร่วมสมัยมิใช่เพียงวัตถุที่มีไว้เพื่อความงาม หากแต่เป็นสื่อที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกอย่างลึกซึ้ง แม้จะมีข้อจำกัดในบางบริบท แต่ในฐานะงานเขียนที่มุ่งเปิดพื้นที่ให้กับการคิดเชิงสร้างสรรค์และการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักออกแบบ หนังสือเล่มนี้ยังคงมีคุณค่าและความร่วมสมัยอย่างยิ่งต่อการศิลปะและการออกแบบในปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

Lam, L. (2020). *Mastering Contemporary Jewelry Design: Inspiration, Process, and Finding Your Voice*. Atglen: Schiffer Publishing.